Verslag Begeleid en organiseer ze – Amber Vansintjan – Mooss

Mooss vzw
Mooss, dat is het leren "van, over en met" de kunsten en erfgoed via actieve werkvormen in de domeinen muziek, theater, dans, audiovisuele en beeldende kunsten. Mooss werkt voor kinderen, jongeren en hun begeleiders. Mooss geeft workshops en vormingen, ontwikkelt producten en projecten op maat, creëert ruimte voor jongeren, ondersteunt jonge ondernemers en heeft een kunstjeugdbeweging.
Meer informatie: www.mooss.org, www.kunstjeugdbeweging.be, www.amuseevous.be

In deze actieve sessie kregen deelnemers heel wat tips en tricks over hoe een activiteit te organiseren en te begeleiden. Hoe bouw je de activiteit op? Hoe stimuleer je experiment en creativiteit bij de deelnemers? Hoe pas je iets aan op maat van jouw groep? Kies je voor een workshop met inschrijvingen of een in- en uitloop-activiteit? Welke praktische organisatie vraagt dit?

Deelnemers konden dit ervaren door zelf eerst aan de slag te gaan in korte workshop rond papier. Nadien werden de basisvoorwaarden en aandachtspunten voor een goede workshop besproken aan de hand van voorbeelden uit de activiteit met papier.

---

1. VOORSTELLING & KENNISMAKING

→ Deze sessie:
- eerst: een stukje workshop met jullie doen zodat jullie in de schoenen van de deelnemers aan een workshop gaan staan en ervaren hoe dit is
- van daaruit: tips & tricks over hoe een workshop/activiteit te organiseren en begeleiden (opbouw, op maat van groep, praktisch …)

→ Namenrondje deelnemers + in hoeverre al ervaring met workshops/activiteiten doen in de bib? Begeleiden jullie zelf bv. workshops? Of stellen jullie vooral het aanbod samen en gebeurt het begeleiden door anderen? …

2. STUKJE WORKSHOP SAMEN DOEN

kennismaking: Naamspelletjes met papier. Variaties op klassieke kennismakingsspelletjes. Bv. Eerste letter van je naam scheuren uit een blad papier.

opwarmers / ijsbrekers
Enkele proefjes met papier. We zijn onderzoekers en verkennen het materiaal op een speelse manier. Dit op niveau van de leeftijd. Het spelplezier staat in dit eerste deel centraal.

Bv:

- vellen A3-papier of oude affiches liggen op de grond verspreid. Iedereen neemt 1 blad. verschillende korte handelingen met het papier uitvoeren. Bv:
  - oprollen tot een buis en gebruiken als verrekijker
  - dan de buizen even boven en beneden hechten (tape) zodat ze recht blijven staan
  - nu kan je een kegelspel met propjes in meerdere teams doen
- papierdans (variant op stoelendans): als muziek stopt, verkleint het papieren oppervlak
- in groepjes of duo's hoogste toren maken (d.m.v. vouwen, plooien, frommelen…)
- in groepjes of duo's langste overbrugging maken (zonder plakband! – alleen op eindpunten)
- maak een doorgang en stap erdoor

***(klimaat/sfeer:** De deelnemers hebben intussen zin gekregen andere mogelijkheden met het materiaal te ontdekken. Bedoeling is om straks naar een experimenteerfase over te gaan. Check best de verwachtingen van je groep. Maak duidelijk dat deze sessie vooral het experimenteren met papier aanmoedigt. Maar geef hen ook de kans hun eigen ideeën te realiseren. Door je opwarmers en verkennende opdrachten, is de kans groot dat ze hun aanvankelijke verwachtingen aanpassen en toepassen, wat ze daarjuist geleerd hebben.)*

Verkenning: iedereen gaat rond de grote tafel staan en heeft een A3 blad voor zich. Iedereen doet telkens een handeling en geeft dan zijn blad papier door. Zo gaat het doorschuifsysteem steeds verder – met opbouw erin, bv.

- een scheur maken
- een vouw maken
- een knip in maken (van aan de zijkant)
- 2 parallelle knips in maken, om stukje om te plooien
- een stukje in knippen, zonder dat stukje papier loskomt
- een stuk eruit knippen
- er gaatjes in perforeren
- van 2D naar 3D
- tape eraan toevoegen
- een stuk eraf knippen en het er ergens terug doorsteken
- met nietjesmachine en ander kleur papier
- …

***(Kort reflectiemoment** Waarvoor wordt papier meestal gebruikt?*
Je kan erop tekenen, schilderen en schrijven (papier als dager). Je kan ermee knippen en plakken (vaak als collages in 2D). Papier staat ook bekend voor Origami (vouwen).
Hoe hebben wij het papier tot nu toe gebruikt? Al spelend. Vanuit het waarnemen, spelen en experimenteren en daarna pas naar een vorm toe werken.
***Link naar kunstwerken** Welk kunstwerk past telkens bij bepaalde handelingen: frommelen, stapelen, knippen, perforeren? Welk effect heeft de toegepaste techniek op het kunstwerk? Wat brengt het werk over? Wat kan je er zelf mee doen? Kan je er inspiratie uithalen?)*

Verdieping: per 2 samen; hun 2 papieren samenvoegen en herdefiniëren tot een hoofddeksel (of ander accessoire? / of architectuur van maken en ergens een plek voor laten zoeken in de ruimte) – nog extra hechtingsmiddelen en andere papiersoorten aanbieden (bv. taartonderleggers, magazines, kranten, koffiefilters ...) – maak er iets speciaal van, bv. een stuk dat over een schouder hangt, een zo hoog mogelijk hoofddeksel, of zo breed mogelijk ...

Ervaringen: Samen, niets fout (kan alles worden), weinig middelen, weinig tijd nodig, laagdrempelig
Gestuurd maar toch ideeën voor iemand die geen inspiratie heeft

3. ACHTERGROND - METHODIEK

(Voor meer info: zie bijlage "Samenvatting methodiek Mooss")

Doelen stellen

Iedere activiteit heeft meerdere doelstellingen. Die kunnen sociaal, emotioneel, technisch en cognitief zijn. Bepaal de doelstellingen, en spreek ze door met eventuele medebegeleiders.

- Sociale doelstellingen: samenwerken en ervaringen delen
- Cognitieve doelstellingen: iets afwerken, nadenken, verbeelden, out of the box denken, herdefiniëren
- Emotionele doelstellingen: ijs breken, iedereen betrekken, toonmoment (opgelet: moet je naar toe werken)
- Technische doelstellingen: iets creëren, materiaal verkennen

Sociale en emotionele component spelen vaak mee
Bijv. wat kunnen mensen al doen als ze toekomen, al groot papier leggen waarin ze al vormen kunnen knippen. Een begeleider die op stoel zit te wachten is heel anders dan meteen in interactie te gaan met het materiaal.

Doelen in deze workshop:
→ experimenteren met verschillende soorten papier
→ leren samenwerken om tot verschillende groepsresultaten te komen
→ leren eigen ideeën beeldend vorm geven
→ exploreren: materiaal van 2D naar 3D en omgekeerd
→ exploreren diverse mogelijkheden (disciplines) met papier (beeldend, geluid, beweging, uitbeelden)
→ plezier beleven in eigen creativiteit doorheen het hele proces

3 basisvoorwaarden veiligheid – vrijheid – uitdaging:

Dit zijn de basisvoorwaarden om een goede leeromgeving te creëren. Het is goed om activiteiten aan deze basisvoorwaarden af te toetsen: zijn ze alle drie in balans?

VEILIGHEID

→ doorschuifsysteem: 'resultaat' is niet alleen van jou dus het is ook niet 'jouw fout' als iets mislukt
→ in duo's werken, (leren) samenwerken: je staat er niet alleen voor en je inspireert elkaar. Dit zorgt er ook voor dat deelnemers elkaar niet zullen uitlachen.
→ alles is goed

VRIJHEID

→ er worden handelingen meegegeven om richting te geven, maar hoe je die concreet uitvoert/interpreteert, is vrij
→ in het herdefiniëren (hoofddeksel maken)
→ zelf keuzes maken. Dit is de basisvoorwaarde voor betrokkenheid.

UITDAGING

→ met papier op een andere manier aan de slag gaan (ipv. 'tekenen', origami ...)
→ vrijheid die gegeven wordt, kan een uitdaging zijn voor sommigen
→ op maat: sommige duo's zullen de basisopdracht al uitdagend genoeg vinden, anderen zullen snel extra uitdaging vragen
→ prikkelen

Goede begeleidershouding

Ook de manier waarop je een workshop begeleidt, heeft een impact op het leerproces van de deelnemers. Enkele instrumenten om als begeleider aan de basisvoorwaarden (veiligheid – vrijheid – uitdaging) te werken, vind je hieronder.

BEKRACHTIGING

- Zorg voor positieve bekrachtiging maar zorg ervoor dat dit persoonlijk is. Generieke/algemene feedback is te vermijden.
- Geef voorbeelden en benoem wat goed gaat.
- Aandacht voor iedereen.
- Openstaan voor wat deelnemers zelf aanbrengen.
- Warm maken/motiveren.
- Aanmoedigen.

STRUCTUUR

- Opbouw van activiteit (zie ook boven bij ijsbrekers).
- Evenwicht.
- Tijd.
- Manier waarop: zittend/staand/kring/aan tafel (zorg voor variatie).

MODEL-LEREN
- Zelf meedoen waar nodig.
- Geef je voorbeelden van wat je verwacht .
- Enthousiasme! Als je zelf enthousiast bent, zullen deelnemers dit ook zijn.

INZICHT
- Wat wordt er verwacht?
- Waarom doen we dit?
- Belangrijk om af en toe te kaderen waarom je bepaalde zaken doet.

VARIATIE
- Zorg voor voldoende variatie in alle bovenstaande instrumenten.

4. TIPS & TRICKS

Hoe een activiteit organiseren?
- Soort activiteit?
- Tijdstip?
- Communicatie vooraf over de activiteit?
- doelgroep? vb. gezinnen, anders dan voor tieners / jongeren → zoek bv. inspiratie in hun leefwereld / ander tijdstip? (bv. middagslaapje bij gezinnen met jonge kinderen)
- Wat zijn mogelijke drempels om deel te nemen aan de activiteit? Inschrijving vooraf? Of open aanbod? Een in- en uitloopactiviteit zorgt voor voor flexibiliteit en vrijheid.

Hoe een activiteit begeleiden / opbouw activiteit ?
- Onthaal: zorg ervoor dat deelnemers zich welkom voelen.
- Zorg voor een inleiding/ijsbreker.
- Startfase: experiment.
- Midden activiteit: verdere verkenning van het materiaal / stap voor stap iets extra van materiaal aanbieden.
- Verdiepingsfase: een langer 'slotstuk' waarin alles samenkomt.
- Sluit af met een bespreking/reflectie op het proces.
- Bij de start zorg je voor veel veiligheid, nadien creëer je meer vrijheid en uitdaging.

Hoe experiment & creativiteit stimuleren?
- Bied stap voor stap het materiaal aan en toon de mogelijkheden ermee.
- Geef niet meteen al het materiaal.
- Haal er werken van kunstenaars bij als inspiratie. Laat hen kijken en eventueel eigen creaties vergelijken.
- Laat deelnemers samenwerken en elkaars creativiteit stimuleren.

Op maat van je groep
- Kijk naar hun leefwereld; welk format?
- Schat in de kennismaking- en verkennende fase in wat hun voorkennis is, wat ze verwachten van de workshop. Waar liggen hun interesses? Kijk hoe ze reageren op inspiratie/beelden van kunstenaars.
- Pas je taal aan je groep aan: niet betuttelend, naar volwassenen toe niet kinderlijk.
- Werk je met inschrijvingen of vrije in- en uitloop?

Brainstormen

- Materialen en activiteiten (workshop, voorlezen, expo, lezing, spel, inkleding, zoektocht) combineren met kunstdisciplines (literatuur, cartoons, theater, beeldend, dans en beweging, muziek. Zo krijg je combinaties die minder voor de hand liggen bv. spel rond poëzie, muziek en papier.
- ABC: Verzin bij elke letter van het alfabet iets over het onderwerp waarover je brainstormt (bv. personages).
- Woordenslang: Om de beurt verzint iemand bv. een actie, de volgende persoon moet een nieuw woord bedenken dat begint met de laatste letter van het vorige woord. Bv. springen – neuzenneuzen
- Associatieketting: Schrijf in het midden van een blad het kernwoord waaronder gebrainstormd zal worden.
  (1) Iedereen schrijft hierrond de ideeën die meteen bij hen opkomen.
  (2) Nadat er geen nieuwe ideeën meer naar boven komen, mogen er ook reacties geschreven worden bij de ideeën die andere mensen schreven. Er ontstaat een spinnenweb.
- De boom:
  - Vertrek vanuit een woord. Dit is de stam van de boom.
  - De boom heeft vier takken. Schrijf in iedere tak een associatie op de stam.
  - Iedere tak heeft vijf vertakkingen. Associeer op het woord uit een tak (en vergeet' het woord dat in de stam van de boom staat).
  - Zo kan de boom blijven vertakken.
- Wat als je alleen bent in jeugdafdeling?
  - websites van anderen bekijken, zelf klankbord zoeken (bv. groepje ouders of andere bibs)
  - klascement
  - beperkingen opleggen
- Vertrekken vanuit concreet product (bib-club in Elsene door Jolijn) – materiaal, tekst, beelden, en daarrond brainstormen.

Mogelijke inspiratiebronnen

- De boeken “Klein applaus” en “Groot applaus”.
- Tijdschrift Dada
- Websites van musea, andere bibliotheken,...
- Spellendatabanken van jeugdbewegingen

Wat als er geen publiek is?

- Laat iets achter dat zichtbaar is zodat anderen het ook kunnen ontdekken.
- In- en uitloopactiviteiten zijn laagdrempelig.
- Zet een tafel in de inkomhal met vrije in- en uitloopactiviteiten (knutselen, kleuren ...). Spreek deelnemers dan aan over komende activiteiten.
- Pak je voorbereiding en brainstorm aan volgens de boomstructuur: als dit werkt gaan we hierop verder.
- Kwalitatieve in-en uitloop is niet altijd zo evident. Zie tips boven en bij verslag Boeken binnenstebuiten.
- (Geen computers aanbieden!)
- Symbolische euro vragen helpt zodat deelnemers komen opdagen